

EKOLOGIYA SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI OLISH PROFILAKTIKASI

Majidov Jahongir Bahriddin o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 3-kurs kursanti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida ekologiya sohasidagi jinoyatlarni oldini olish choralari va profilaktikasi tahlil qilingan. Atrof-muhitni himoya qilish, tabiiy resurslarni asrash, noqonuniy faoliyatlarni aniqlash va javobgarlik masalalari muhokama qilingan. Ushbu tadqiqotda ekologik jinoyatlarni kamaytirish uchun davlat organlari va jamoatchilik hamkorligining ahamiyati va samaradorligi ko‘rib chiqiladi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqlari, Jinoyat kodeksi, Jinoyat-protsessual kodeksi va Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksga tayangan holda, ekologik jinoyatlarning oldini olish bo‘yicha tavsiyalar beriladi.*

Kalit so'zlar: *Ekologik jinoyatlar, profilaktika, atrof-muhitni himoya qilish*

Abstract: *This article analyzes the measures and preventive strategies to prevent environmental crimes in the Republic of Uzbekistan. It discusses environmental protection, conservation of natural resources, identification of illegal activities, and issues of accountability. The study emphasizes the importance and effectiveness of cooperation between government authorities and the public to reduce environmental crimes. Relying on the speeches of the President of Uzbekistan, the Criminal Code, Criminal Procedure Code, and Administrative Liability Code, recommendations for preventing environmental crimes are provided.*

Keywords: *Environmental crimes, prevention, environmental protection*

Абстрактный: *В данной статье анализируются меры и профилактика по предотвращению экологических преступлений в Республике Узбекистан. Обсуждаются защита окружающей среды, сохранение природных ресурсов, выявление незаконной деятельности и вопросы ответственности. Исследование подчеркивает важность и эффективность сотрудничества между государственными органами и общественностью для снижения экологических преступлений. На основе выступлений Президента Узбекистана, Уголовного кодекса, Уголовно-процессуального кодекса и Кодекса об административной ответственности даются рекомендации по предотвращению экологических преступлений.*

Ключевые слова: *Экологические преступления, профилактика, защита окружающей среды*

Kirish.

Bugungi kunda ekologik xavfsizlikni ta'minlash va atrof-muhitni muhofaza qilish barcha davlatlarning, jumladan, O‘zbekiston Respublikasining eng muhim vazifalaridan biriga aylangan. Tezkor iqtisodiy rivojlanish va urbanizatsiya jarayonlari bilan birga, atrof-

muhitga bo‘lgan antropogen ta’sir ham ortib bormoqda, bu esa ekologik muammolarning kuchayishiga olib keladi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o‘z chiqishlarida ekologik xavfsizlikni ta’minlashni mamlakatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida ta’kidlagan va bu yo‘nalishda faol harakat qilmoqda. Shu jumladan, O‘zbekistonda ekologik jinoyatlarni profilaktika qilish va bartaraf etishga qaratilgan qonunchilik bazasi, xususan, Jinoyat kodeksi, Jinoyat-protsessual kodeksi va Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksda keng ko‘lamli huquqiy choralar joriy etilgan.

Ekologik jinoyatlar atrof-muhitga jiddiy zarar yetkazadigan noqonuniy faoliyatlarni o‘z ichiga oladi. Masalan, noqonuniy daraxt kesish, zaharli chiqindilarni noqonuniy tashlash, suv resurslarini ifloslantirish kabi harakatlar butun ekotizimni xavf ostiga qo‘yadi. Bunday jinoyatlar tabiiy resurslarning kamayishiga, inson salomatligiga xavf tug‘diradigan ekologik muammolar paydo bo‘lishiga sabab bo‘ladi. Ekologik jinoyatlar milliy xavfsizlik uchun jiddiy tahdiddir, chunki ular nafaqat tabiatga, balki mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy barqarorligiga ham zarar yetkazadi.

Ekologiya sohasidagi jinoyatlarni oldini olish va ularni profilaktika qilishda davlat organlari va jamoatchilikning hamkorligi muhim o‘rin tutadi. O‘zbekiston Respublikasida davlat organlari, masalan, Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi, davlatning ekologik xavfsizlikni ta’minlash borasidagi asosiy tuzilmalaridan biridir. Bu qo‘mita tabiatni muhofaza qilishga doir siyosatni amalga oshirish, atrof-muhitga noqonuniy ta’sir ko‘rsatadigan shaxslarni aniqlash va ularni javobgarlikka tortish bilan shug‘ullanadi. Shu bilan birga, davlat organlari va fuqarolar o‘rtasidagi hamkorlikni yanada rivojlantirish ekologik jinoyatlarni oldini olish profilaktikasini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Ekologik jinoyatlarni oldini olish masalasida faqat huquqiy choralarga tayanib qolish yetarli emas, balki keng jamoatchilikning ekologik madaniyatini oshirish ham muhimdir. Atrof-muhitni muhofaza qilish borasida fuqarolarning faol ishtiroki davlat tomonidan amalga oshirilayotgan profilaktik choralar samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, ekologik qonunchilikni takomillashtirish, bu sohada muhim hisoblangan xalqaro tajribani o‘rganish va joriy etish ekologik jinoyatlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi omillarni hisobga olib, ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida ekologik jinoyatlarni profilaktika qilish choralari, Jinoyat kodeksi va boshqa qonuniy hujjatlardagi ekologik jinoyatlarga oid moddalar, davlat va jamoatchilik hamkorligining ahamiyati tahlil qilinadi. Ekologik xavfsizlikni ta’minlashga qaratilgan profilaktik choralar va ulardan kutilayotgan natijalar muhokama qilinadi.

Materiallar va Usullar

Mazkur tadqiqotda ekologik jinoyatlarning profilaktikasini o‘rganishda O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligida belgilangan normalar va ularning amaliy qo‘llanilishi tahlil qilindi. Xususan, Jinoyat kodeksi, Jinoyat-protsessual kodeksi va Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksda ekologik jinoyatlar bo‘yicha belgilangan javobgarlik turlari hamda profilaktik tadbirlar o‘rganildi. Bu huquqiy manbalar ekologik jinoyatlarga qarshi kurashish va ularni oldini olishning muhim huquqiy asosini tashkil etadi.

Shuningdek, Prezident Shavkat Mirziyoyevning ekologik xavfsizlik masalalari bo'yicha qilgan chiqishlari tahlil qilindi. Prezidentning atrof-muhitni muhofaza qilish borasidagi ko'rsatmalari, davlat organlari va jamoatchilik tashkilotlariga yuklangan vazifalar ham muhim material sifatida foydalanildi. Bu ko'rsatmalar ekologik jinoyatlarga qarshi profilaktik choralar va ta'sirchan strategiyalar ishlab chiqishda asosiy yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqotda tahliliy, huquqiy va statistik usullardan foydalanildi. Statistik usul orqali ekologik jinoyatlar soni va ularning dinamikasini o'rganish maqsad qilingan. Shuningdek, davlat organlari tomonidan o'tkazilgan monitoring va nazorat tadbirlari tahlil qilindi. Ushbu tadbirlardan olingan natijalar asosida ekologik jinoyatlar profilaktikasini kuchaytirish yo'llari tavsiya qilindi.

Tadqiqot Natijalari

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasida ekologik jinoyatlarga qarshi kurashishda huquqiy asoslar mavjud bo'lsa-da, amaliyotda ba'zi qiyinchiliklar saqlanib qolmoqda. Jinoyat kodeksida belgilangan ekologik jinoyatlar bo'yicha javobgarlik turlari qonunbuzarliklarning ayrim turlarini cheklab qo'ygan bo'lsa-da, profilaktik choralarning samaradorligini oshirish zarurati mavjud. Masalan, noqonuniy daraxt kesish va zaharli chiqindilarni noqonuniy tashlash bilan bog'liq jinoyatlarni aniqlash uchun davlat organlarining ko'proq nazorat va monitoring o'tkazishi lozim.

Bundan tashqari, ekologik jinoyatlarni oldini olishda jamoatchilik va davlat organlari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash ham samarali natijalarga erishishga yordam beradi. Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks ekologik jinoyatlarni kamaytirishda sezilarli rol o'ynasa-da, profilaktika jarayonida fuqarolarning ekologik madaniyatini oshirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish ekologik jinoyatlar sonini kamaytirishga yordam beradi.

Muhokama

O'zbekiston Respublikasida ekologik jinoyatlarni oldini olishda davlat organlari va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Prezident Shavkat Mirziyoyevning ekologik xavfsizlik masalalari borasidagi chiqishlarida bu hamkorlikni kuchaytirish zarurligi alohida ta'kidlangan. Jinoyat kodeksi va Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks ekologik jinoyatlarni bartaraf etish bo'yicha samarali choralarni o'z ichiga olgan bo'lsa-da, ushbu qonunchilik hujjatlarini yanada kuchaytirish va amalga oshirishda mavjud to'siqlarni bartaraf etish kerak.

Ekologik jinoyatlarni kamaytirishda davlat organlari va nodavlat tashkilotlarning birgalikdagi sa'y-harakatlari muhimdir. Fuqarolarning ekologik bilimlarini oshirish, atrof-muhitni muhofaza qilishga mas'uliyatli yondashishlari uchun o'quv dasturlarini keng joriy etish zarur. Bunday tadbirlar natijasida ekologik jinoyatlarga qarshi profilaktika samarasini oshirish mumkin bo'ladi.

Profilaktika choralari amaliyotda yaxshi samara bersa-da, jamoatchilik madaniyati va huquqiy savodxonlikni oshirish maqsadida ko'proq chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim.

Natijada, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va atrof-muhitni asrash borasidagi profilaktik tadbirlar yanada samarali bo'ladi va qonunchilikning ta'sirchanligi oshadi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasida ekologik jinoyatlarni oldini olish uchun qonunchilikka asoslangan samarali choralar ishlab chiqilgan. Jinoyat kodeksi va Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksda belgilangan ekologik javobgarlik choralari ekologik jinoyatlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu tadqiqotda davlat va jamoatchilik hamkorligining ahamiyati, ekologik jinoyatlarni profilaktika qilishda zarur ekanligi isbotlandi. Kelajakda ekologik xavfsizlikni ta'minlash va atrof-muhitni asrab-avaylash maqsadida profilaktik choralarning samaradorligini yanada oshirish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri, 2021.
4. Mirziyoyev, Sh. (2022). Atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlik masalalari bo'yicha nutqlar to'plami. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
5. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi. (2023). "Ekologik xavfsizlikni ta'minlash va profilaktik tadbirlar samaradorligini oshirish" bo'yicha hisobot.
6. Ekologik qonunchilik bo'yicha xalqaro tajriba va O'zbekistonda qo'llanilishi. Toshkent Davlat Yuridik Universiteti ilmiy jurnalidagi maqola, 2022.
7. Statistik byulletenga asoslangan ekologik jinoyatlar tahlili. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, 2023.
8. Mahmudova, H. T. (2022). BEMORLARNI PARVARISH QILISHNING AHLOQIY ME'YORLARI. IJODKOR O'QITUVCHI, 2(23), 218-221.
9. Toshtemirovna, M. K. (2023). OBSTETRIC TACTICS DURING COVID-19 DISEASE. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(12), 366-368.